

Quina coincidència!

Enciclopedia.cat diu que Graham Greene publica, el 1950, *The Third Man* ('El tercer home') i, tot seguit, que "Carol Reed dirigí un film amb el mateix títol el 1949." Quina coincidència! Però si Reed va dirigir-la el 1949 i l'escriptor va publicar el llibre el 1950, calia haver dit que va ser Greene qui va escriure'l amb el mateix títol que el film. La veritat del cas va més enllà d'una mera coincidència. Graham Greene va escriure el guió de la pel·lícula i, posteriorment, va convertir-lo en novel·la.

Expulsem poetes fonamentals

Lluís Hernàndez i Sonali (*Descobrint Mercè Rodoreda*, la Galera), catedràtic de llengua i literatura catalanes a l'IES Joan Coromines de Pineda de Mar, escriu: "Josep Carner és el poeta fonamental del noucentisme català, i, potser per això mateix, va decidir deixar Catalunya l'any 1921, amb el pretext de guanyar-se la vida fent carrera diplomàtica." Els poetes fonamentals de cada moment i de cada moviment, i també els narradors, es veuen obligats a deixar Catalunya i, a més, buscar-se una feina que els serveixi de pretext? *Descobrint Mercè Rodoreda*, llibre que obre la col·lecció "La clau mestra", exhibeix els noms d'un director de col·lecció, Joan Estruch Tobella; d'una responsable de l'edició, Cristina Sans; d'un coordinador editorial, David Monserrat, i d'una directora editorial, Lara Toro.

Perden bous i esquelles

Si els directors i coordinadors del DIEC2, i tots els dirigits i coordinats, haguessin llegit el *Primer diccionari* d'Eumo haurien vist que no només els bous i moltons que guien un ramat porten esquella, com mantenen a l'entrada "esquella". El *Primer diccionari* sap que aquesta campana la poden portar els animals d'un ramat per poder-los sentir quan caminen i així saber on són, no només els que fan de guies.

Descobert el sainet que va escriure Àngel Guimerà per convertir-se en autor teatral català

Àngel Guimerà (1845-1924) va irrompre en escena l'any 1879 com a autor dramàtic, amb l'estrena de *Gal·la Placídia*, però l'obra que va enllestir quan va decidir utilitzar el català, després d'uns primers intents, escadussers, fets en castellà, va ser un sainet. Aquest sainet era totalment desconegut. Es titula *La mitja cana*, va ser escrit entre els anys 1869 i 1870 i ara acaba de ser finalment publicat. Antoni Escuder Dalmau (Barcelona, 1972), llicenciat en filologia catalana per la UAB, l'ha rescatat de la secció de manuscrits de la Biblioteca de Catalunya.

S'hi conservava en diverses versions, atès que l'escriptor va revisar el primer esborrany, si bé la revisió va quedar a mitges. L'edició del text s'acompanya d'un estudi i tot el conjunt es titula *Els inicis teatrals d'Àngel Guimerà. Edició i estudi de 'La mitja cana'*. És el darrer volum de la col·lecció "Textos i estudis de cultura catalana", de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

El descobriment de l'obra, i l'estudi de la correspondència coetània, porta el filòleg a concloure que si quan Guimerà decideix utilitzar la llengua catalana per escriure teatre recorre al sainet és perquè és el que més models li podia oferir, a causa de la seva popularització, i perquè era el gènere que més s'acostava al llenguatge oral.

Guimerà parteix, doncs, del model més conreat i representat en llengua catalana en aquells anys. De totes formes, ben aviat va voler donar més volada a la seva faceta de dramaturg i, tres anys més tard, ja tenia enllestit un primer drama.

La lectura de *La mitja cana* deixa veure un exercici teatral sense gaires pretensions. Guimerà hi intenta abocar tots aquells elements que coneix bé de la tradició sainetesca, i els personatges cauen en el grotesc.

A partir d'una gran simplicitat –argument senzill, pocs personatges, unitat d'acció i d'espai–, té el mèrit, però, considera Antoni Escuder Dalmau, d'una estructura molt equilibrada i de l'acompliment efectiu de la seva funció còmica, si bé l'especial interès que mostra Guimerà en aquest punt acaba perjudicant lleugerament la coherència dels personatges i de la història. Només són cinc personatges, i un sol embolic, de caire sentimental: un sastre vidu, una filla festejadora, el seu xicot, que és l'aprenent de la sastreria, un client que es declara a la filla i una dona enamorada del client.

El text, que manifesta moltes vacil·lacions ortogràfiques, té l'encert de transmetre un llenguatge fresc i popular, diu l'estudiós, el que probablement l'autor sentia al carrer.

La mitja cana no és només el primer títol que ens ha arribat de la trajectòria teatral de l'autor, sinó que podria ser el primer que va escriure en català, segons els documents estudiats per Antoni Escuder Dalmau. Per això, l'obra, l'únic testimoni que tenim d'una obra completa del primer període de formació teatral de Guimerà, és tot un document històric, a més de literari i lingüístic.

El dramaturg Àngel Guimerà havia escrit un sainet durant la seva etapa de formació teatral.

Lluís Bonada